

Na Gaunisala Talei meda Vakaitavi Kina

YAKAVI NI SIGA TABU

Vulica Na Vuli Ni Macawa Oqo: *Vakatekivu 1:1, 2, 26; Lako Yani 18:21–25; 1 Koronica 12:12–25; Acts 16:11–15, 40; Acts 4:31; Acts 12:12.*

Wiligusu: “Sa qai kaya vei ira na Nona itisaipeli. E dina sa vakalewe na yabaki, era sa lewe lailai ga nai vakatau ni were. O koya mo dou qai masuti koya nai vakatawa ni were ka me tala yani eso nai vakatau ni were kin a nona were” (*Maciu 9:37, 38*).

Edua a kainaka, “E tiko na kaukauwa ena iwiliwili. Ena dua na vakasama oya e dina. Ko sa bau vakila ni ko uqeti vakalevu mo vakaukauwa yago kevaka mo cakava vata kei ira era lewe levu mai na nomu na cakava duadua ena veisiga? Era lewe levu era sa curuma nai soqosoqo ni tiko bulabula, vanua ni vakaukauwa yago ni ra vakabauta ni ra na cakava vakavinaka ka marautaka talega baleta nira lewe levu. Enai yaloyalo vata ga oya, na Kalou a buli keda meda veitauraki. Eda dau veimaliwai, mevaka ga na vakaukauwa yago, eda na cakava vakavinaka kevaka e tiko na veitokoni mai vei ira na tani. Oqo e dua na ka dina ena veika vakayalo.

Enai Vola Tabu, nai kumukumu lailai sa vakadinadinataki tiko ni dua tiko na ka e virikotora na Kalou me vakaukauwataka na noda vakabauta, vakalevutaka na noda kila na Nona vosa, vakatitobutaka na noda bula ni masu ka vakaiyaragitaki keda ki na cakacaka ni vakadinadina. Ko iratou na lewe tolu va-Kalou, ko Tamana, Luvena kei na Yalo Tabu eratou a cakacaka tiko enai kumukumu lalai. Ko Mosese nai liuliu ni dua nai kumukumu lailai. Ko Jisu e a tauyavutaka na ikumukumu lailai mai vei iratou na tisaipeli, kei Paula ena nona a lako ki Roma vata kei iratou na nonai tokani kumukumu lailai dauveivakalotutaki.

Na vuli ena macawa oqo eda na raica vakatabakidua kina na yavu vakaivolatabu ni kumukumu lailai, ka ko na kunea kina na gaunisala talei mo na vakaitavi kina.

*Vulica na lesioni ni macawa qo mo vakarau kina Siga Tabu ni Sepiteba 5.

Nai kumukumu lailai: Me liu na Vakanananu ni Kalou

Wilika na Vakatekivu 1:1, 2, 26; Iperiu 1:1, 2; kei na Efeso 3:8, 9. Era vakatakila vakacava na veitikina oqo na nodratou duavata na lewe tolu va-Kalou?

Eratou a vakaitavi kece na lewe tolu va-Kalou ko Tamana, Luvena, kei na Yalo Tabu ena gauna ni veibuli. E duidui na nodratou duicakacaka ia eratou a duavata ena cakacaka vata. Na Kalou ko Tamada e vakadavora nai yaloyalo ni ka me na caka, na daudroini levu. E cakava na Nona nanuma ko Karisito, o Koya e cakava na veibuli vata kei na kaukauwa ni Yalo Tabu. Na kaukauwa ni cakacaka eratou vakayacora e na dredre meda na vakasamataka rawa. Na ka ga eda na kila rawa, ka matata talega oya ni sega walega ni buli ni vuravura, ia na Kalou vakataki Koya e cakava kece (raica na Roma 1:18–20).

Nai kumukumu lailai e Nona vakanananu taumada na Kalou. Ena dodonu me na qarauni na kena vakayagataki na ivakatautauvata ni veika veivakurabuitaki ni Kalou, oqo e dua na kena ivakaraiataki. Na Kalou ko Tamana, Luvena kei na Yalo Tabu eratou a tekivutaka nai matai ni kumukumu lailai enai tukutuku ni veitaba-gauna ni veivakabulai. Eratou vakaitavi vata ena kena a buli na kawa tamata, kei na nodra vakabulai ni oti na bale ni tamata ki nai valavala ca.

Vakatauvatana na Joni 10:17, 18 ki na Roma 8:11; kei na 1 Koronica 15:15. E matanataka vakacava na tucake tale nei Karisito na nodratou duavata na Tamada, Luvena, kei na Yalo Tabu ena gaunisala ni veivakabulai?

Eratou duavata na Tamada, Luvena, kei na Yalo Tabu enai kumukumu lailai enai nakinaki totolo ni nodra vakabulai na kawa tamata. “Na gaunisala ni veivakabulai e tiko na nona tikina ena matabose nil ewe tolu va-Kalou mai na gauna tawa mudu.”—Ellen G. White, *Fundamentals of Christian Education*, p. 186. E sega tale ni dua na ka e rui bibi ki Vua na Kalou, mevaka na nodra vakabulai na tamata kecega (1 Timoci 2:4, 2 Pita. 3:9). Ena tiko beka e vuqa sara na inaki ni kumukumu lalai eda sa vulica ena macawa oqo, ia na nodra vakalesui tale mai na tamata era sa yali tu mai vei Jisu. Oya na inaki bibi ni noda cakacaka ena ikumukumu lailai, eda na sega ni rawa ni vukei keda vakataki keda, eda na gadrevi ira na tani. Nai tavi bibi ni nodai kumukumu lailai ena dodonu me vakabula yalo.

Toka ga ena ka vuni ni nodratou duavata na lewe tolu va-Kalou. Ena dredre me ciqomi, se vakacava? Ia e se rawa tikoga ni ko vakabauta na veika eda sega ni kila. Cava na vuna e rui yavu bibi kina veikeda na Lotu Vakarisito oya na noda muria ena vakabauta?

Kumukumu Lalai ena Vola Tabu

Nai Vola Tabu e vakarautaka eso nai vakaraitaki ni kumukumu lalai ena masu-masu, veitauraki, veivakayaloqaqataki vei ira yadudua ka cakacaka vata vei Karisito. Nai veikumukumu lalai oqo e vakarautaki ira na tamata ni Kalou mera wasea nai tavi ka vakayagataka vakavinaka na veisolisoli e tu vei ira. Oya, na ikumukumu lalai ena rawa ni dolava na gaunisala ki Vua na Turaga me vakayagataka keda yadudua vakavinaka sara.

Wilika na Lako Yani 18:21–25. Nai vakasala yaga cava e solia na vugoi Mosese ka cakava e dua na duidui levu vei Mosese? Na cava sa rui bibi kina na ituvatuva oya?

Ko ira kece era tiko ena nodrai tikotiko na Isireli era sa yaco mera tiki ni kumukumu e tauya tini, ka liutaki tiko mai vua e dua na vakalesilesi daulotu. Na veikumukumu oqo era sa vanua tiko ni kena wali na leqa, kei na vuqa tale na ka. Sai koya oqo na vanua ni veitauraki ena rawa ni wali kina na leqa ka vanua talega ni veivakatakatai kina na bula vakayalo. Era vanua ni raivotu ka na rawa ni wasei kina na Nonai naki na Kalou vei ira na Isireli. Enai kumukumu vakaoqo, era rawa ni bucina kina na tamata e dua na veiwekani e veimositi ka veikauwaitaki ka na rawa ni vukei ira kece mera lako curuma na leqa cava ga era sotava tiko. Sa vaka-kina ni kua, ko ira na tamata era se valuta tikoga na veika era na rawa ni vukei kina mai vei ira na tani. Nai kumukumu lalai e veivakatakatai, veitauraki e veikauwaitaki, tubu vakayalo, kei na kena wali na leqa.

E rui veivakauqeti na ka era kaya na kena dau, ni wiliwili vinaka ni dua na ikumukumu lailai me rawa kina na veisoli vakasama e tiko mai na lewe ono ki na tini karua na tamata. Sai koya sara talega oqo nai wiliwili e vakayagataka ko Mosese kei Jisu me tauyavutaka kina na nonai lawalawa.

Wilika na Luke 6:12, 13; Maciu 10:1; kei Marika 3:13–15. Cava e rua nai naki e kacivi iratou kina na tisaipeli ko Jisu meratou tiki ni Nonai kumukumu lailai?

Nai naki no Nona kacivi iratou na tisaipeli ko Jisu oya me vakarautaki iratou vakavinaka vakayalo ena vuku ni nodratou itavi ki vuravura. Ena nodratou veitauraki tiko kei Koya, eratou na tubu kina ena loloma. Eratou vulica kina na gaunisala me na mana sara kina na nodratou veiqaravi. Ena veisiga, eratou vakaraica tiko kina na Nona qarava tiko na nodra leqa na tamata ko Jisu, ka ratou sa vulica tiko na veigaunisala eso meratou na vakayagataka kina na nodratou isolisoli, ena nodratou vakaraica tiko. Nai naki ni Nona ikumukumu lailai ko Jisu oya me veisusu vakayalo ka kaulotu.

Vakasamataka na gauna ko okati tu kina ena dua nai kumukumu lailai, se mani vakacava tu na draki ni bula, e veikauwaitaki ka cakacaka ga ena dua nai naki. Na cava ko vulica mai na ka ena rawa ni vukei iko mo vakila na yaga ni dua nai kumukumu lailai ena rai ni vakabauta?

Vakarautaki ki na Veiqaravi

Wilika na 1 Koronica 12:12–25. E vakatakila vakacava na yago ni tamata nai vakaraitaki vinaka ni cakacaka vata enai kumukumu lalai?

E sega walega ni vakatakila ko Paula na bibi ni veisolisoli ni Yalo Tabu ena bula ni dua nai soqosoqo lotu, e vakatututaka talega na kenai vakatakarakara ena rawa ni vakarautaki kina. E vakamacalataka nai solisoli ni Yalo Tabu ena yaloyalolevu ni yagoi Karisito kei na gaunisala ena cakacaka kina.

Na vulici ni veitiki ni yago ni tamata kei na cakacaka ni yago ni tamata e vakatakila ni veitiki ni yago era vakarautaki ki na duidui ni vakarau era sema vata kina. Kenai vakaraitaki, dauiboco, atekia, uto, kei na sui e vica walega na tiki ni yago. Na veisolisoli ni Yalo Tabu sa vakata na veitiki ni yago. Era cakacaka sara vakavinaka nira vakarautaki ki na dua nai vakarau se kumukumu. Ia e vuqa na vanua era na sega ni cakacaka taudua rawa. Na yagoda e sega walega ni dua nai binibini yago duidui, e sega ni tu vei ira na galala mera dui lewa ga na ka era via cakava. Na cakacaka ni veitiki ni yago era vakarautaki ena dua na ivakarau e semati vinaka mera cakacaka vata ena dua ga nai naki.

Na veika kece oqo e tukuna veikeda na draki ni bula eda na rawa ni vakayagataka kina vakavinaka na noda veisolisoli ni Yalo Tabu. Sa daurawarawa na noda dauyalo lalai ena veigauna eda cakacaka taudua kina, ia nida tiki ni dua nai kumukumu vei ira na tamata e tautauvata na ka eda taleitaka kei nai nakinaki, eda raica kina ni noda sasaga sa na rawa ni da vakanamata vakatabakidua ka toso vakalevu talega. Nai kumukumu lalai e vakarautaka na vanua vinaka me vakaitovotovotaki kina na noda isolisoli vakayalo ka rawa ni ko na yaco mo uto ni dua nai vavakoso ena cakacaka ni kaulotu.

Ellen G. White e vakayatuyatutaka na bibi ni kukumulalai ena vosa oqo: “Na tauyavutaki ni kumukumu lalai me yavu ni sasaga ni Lotu Vakarisito e solia vei au o Koya e sega ni cala. Kevaka era lewe levu na lewe ni lotu, laivi ira na lewena mera bulia na nodra ikumukumu lalai, mera cakacaka, sega walega vei ira na lewe ni lotu, ia vei ira talega era sega ni vakabauta. Kevaka e tiko ena dua na vanua e lewe rua se tolu era kila na dina, laivi ira mera tauyavutaka e dua nai lalawala cakacaka. Laivi ira mera maroroya na kedrai sema ni duavata me kakua ni cavuka, era toso vata ena loloma kei na duavata, veivakayaloqataki vakataki ira mera toso, ka ni vuqa era sotava na yaloqqa kei na kaukauwa mai na nodra veitokonai na tani.”—*Testimonies for the Church*, vol. 7, pp. 21, 22.

Na ikumukumu lalai e lumuti mai Vua na Kalou me rawa kina kivei ira na lewe ni lotu yadudua mera tubu vakayalo, mera vakila na katakata ni veitauraki, ka vakayagataka nai solisoli e solia na Kalou ena veiqaravi.

Vakadikeva vakamatailalai nai tukutuku nei Ellen G. White’s. Ena rawa ni caka vakacava na ivakasala oqo ena nomui soqosoqo lotu

Kumukumu Lalai ena Veiyalayalati Vou

E tubu vakalevu nai soqosoqo lotu ni Veiyalayalati Vou. Ena dua ga na gauna lekaleka mai na dua nai kumukumu tamata vakabauta lailai ga ki na vica vata na udolu na tamata lotu. E tiko e vica na ka era duavata kina me totolo kina na toso ni wiliwili ni tamata vakabauta. Na cakacaka nei Jisu oya me kaburaka na sore ni kosipeli ka vakarautaki ira na lewe vuqa mera ciqoma na nodratou ivunau na tisaipeli. Ni sa lako oti ki lomalagi ko Jisu, sa qai lako sobu mai na Yalo Tabu ena kaukauwa ena siga ni penitiko vei iratou na tisaipeli vakabauta ka ratou a masumasu tiko. E dua tiko na ka e a vakavuna na tubu vakalevu ni lewe ni lotu ena Veiyalayalati Vou sai koya na nodra tauyavutaki na veikumukumu lalai. Na kumukumu lalai ena cakava na duidui levu.

Wilika na Cakacaka 18:1–5 kei na Cakacaka 20:1–4. Na cava na vuna e voli kina ko Luke na yacadra eso era a cakacaka vakaveivolekati sara vata kei Paula?

E talei na nona cavuti ira tiko eso na yaca ko Luke, ka a cakacaka vei ira ko Paula. Vei koya ko ira yadudua era rui bibi vua. E kilai ira ena yacadra. Era veitokona sara vakavinaka ena cakacaka ni kaulotu. E dina ga ni lailai ga na yaca e vakacavuta, ia, oya e vukea me vakadinadinataki na kena rui bibi na cakacaka vata vakaveivolekati dina ga ni lewe lailai nai wiliwili.

Ko ira yadudua oqo e tiko na nodra isolisoli ka duidui na kena era dui taukena na kena vo. Era dui lako mai ena ivakarau ni bula kei nai tovo duidui. Nai vakarau ni nodra raica na ka e sega ni tautauvata ena veigauna, ia e tiko e dua na ka vinaka vua e dua me wasea ena cakacaka nei Karisito. Na duidui ni solisoli e tiko vei ira yadua, na I vakarau ni bula era susu mai kina, kei na ka era kila e laki yaco me tubu kina na lotu. Era vakaitavi kece ena cakacaka nei Karisito kei na nodra veiwekani kei Jisu.

Veiduitutaka na Cakacaka 16:11–15, 40; kei na Cakacaka 12:11, 12. Na veisureti cava e cakava ko Litia vei Paula ni oti ga na nona veisau? Evei na vanua rau lako kina ko Paula kei Pita ni rau sa sereki mai vale ni veivesu?

Ko ira na vakabauta ena Veiyalayalati Vou era dausota vakalevu ena vei vale. Na nodra vale na Lotu Vakarisito na vanua e tarai kina na yalo ka vanua vinaka ni kumukumu lalai.

Ko bau nanuma tiko mo tekivutaka e dua na tabana ni veiqaravi ni kumukumu lailai ena nomu vale se semati vua e dua na nomu itokani mo drau tekivutaka ena nona vale? Kevaka ko sa tiki tiko ni dua nai kumukumu lailai, vakasamataka n aka ko na wasea ena nomu kalasi ena macawa oqo me baleta na kena vinaka.

Nai Kumukumu Lailai Gugumatua

Na ikumukumu lalai sai koya na tolili e vakayagataka na Kalou me tubu kina na Nona lotu. Era vanua vinaka mera dauvakaraitaka kina na tamata na nodra leqa, ka veivosakitaka kina na veika era vinaka kina. Solia na kalougata ni tubu vakayalo enai yaloyalo levu ni veiwekani dauveikauwaitaki. Vuqa vei ira era sega ni Lotu Vakarisito era na doudou ka marautaka mera veitauraki ena kumukumu lailai enai matai ni gauna ni caka ena dua na vale mai na kena e na laki caka ena dua na vale ni lotu.

Wilika na Cakacaka 4:31, Cakacaka 12:12, kei na Cakacaka 20:17–19, 27–32. Vola na veika duidui ena kumukumu oqo ena Veiyalayalati Vou. Nai tavi cava era vakaitavi kina na veilawalawa oqo?

Era dausota na lewe ni lotu taumada mera masulaki ira na tani, masulaka na nodra veileqa yadudua, veiweisei ena Vosa ni Kalou, vakaiyaragitaki ki na cakacaka, veimaroroi mai na veivakavuvuli lasu, ka vakaitavi vata ena cakacaka ni kaulotu.

Na kumukumu lalai ena cakava na veisau. Na vanua e mai umani vata kina na nodra duiisololi ena cakacaka, ko ira na tamata era na vakanamata vakatabakidua tiko kina Yalo Tabu me baleta na kaulotu, nai yaragi levu ena liga ni Turaga.

Wilika na Maciu 9:37, 38. Na cava e kaya ko Jisu me baleta na tata-musuki, ka cava na Nonai wali me baleta na leqa oqo?

Ko iratou na tisaipeli eratou raica na yasana buwawa ni kena na rawa ni toso na kosipeli, ia ko Jisu e raica na kalougata vakaitamera. Ena Nona tukuna vei ira na itukutuku talei ni sa “vakalewe na yabaki” sa qa dusia vei ira na leqa: “sa lailai ga nai vakatau ni were” (Maciu 9:37). Nai wali ni leqa e solia ko Karisito oya me ra masuta nai “Taukei ni were me tala eso na tamata cakacaka ki na Nona were” (Maciu 9:38). Nai kumukumu lalai sai sau ni masu nei Jisu ka na raica me vakalewevuqataki na tamata ena tatamusuki nei Karisito.

Ko ira nai kumukumu lalai era toso vinaka tiko, era vakatabakidua tiko ki na cakacaka ni vakadinadina kei na veiqaravi. Ena mate na ikumukumu lalai kevaka e rawa ni mate kevaka e vakanamata tikoga na nodra veiqaravi ki loma ka sega ki tuba. Kevaka sa yaco nai kumukumu lailai me sa qaravi koya ga, ka sega ni vanua ni veiweisei, sa na vakaleqa na kenai naki dina ka vakayalia na vu ni kena tauyavu dina. E tautavu na ikumukumu lalai me liutaki ira na tamata ki vei Jisu, ka vakaiyaragitaki ira mera vakadinadina nei Jisu.

Ena rawa beka ki Vua na Kalou me kacivi iko mo tekivutaka e dua nai kumukumu lailai ena nomu vale? Vakaevei mo masulaka ki Vua na Kalou me uqeti iko mo cakava oya? O sa na tiko beka ena mua ni gauna mo sa na rawata kina nai sausau cecere duadua ni nomu bula vakayalo.

Kuri ni Vakasama: Ena loma ni vica na yabaki sa oti sa nanuma kina e dua nai soqosoqo lotu lailai ena taudaku ni dua na korolevu mai Urope me sa cakava mada e dua na ka me vakaibalebale ki Vua na Turaga. Nai soqosoqo lotu oqo e sa mate sara tu ga, E sega ni bau dua na papitaiso ena loma ni vica vata na yabaki. Kevaka me sai koya tu ga oya nai tosotoso ni soqosoqo lotu oqo, sa na lekaleka sara na nona gauna me na bula tiko kina. Eratou sa qai masumasu ena yalo dina ko nai talatala kei ira na lewe ni matabose ni soqosoqo lotu ka ratou vakasamataka sara vakavinaka na ka meratou na cakava.

Ena nodratou vulica tiko na Veiyalayalati Vou, eratou sa qai nanuma meratou sa tekivutaka mada na tabana ni kumukumu lalai. Eratou lewe ciwa na duru ni lotu mai vei ira na lewe ni lotu eratou sa toboka sara na raivotu ni soqosoqo lotu. Eratou sa qai sorovaki iratou ena masumasu vata ka vulica na gaunisala ni kena tauyavutaki e dua nai kumukumu lailai e ka mana sara vakalevu. Sega ni dede eratou sa nanuma me ratou sa cakava na nodratou dui vale me sa vanua ni veivakalotutaki. Ko iratou nai lawalawa oqo eratou sa vulica meratou sa vakatovotovotaka mada na nodratou dui solisoli ena veivanua e yaga kina. Eratou tavoca sara na tabana ni masumasu kei na tabana ni veiciqomi. Eratou bucina na nodratou vakaveiwekanitaki iratou vei ira na lewe ni tikotiko. Eratou tatara yani ena cakacaka ni loloma ena nodratou duimatavuvale, tokani, kei ira na lewe ni Lotu ni Kavitu malumalumu. Ko ira nai liuliu ni kumukumu lalai oqo eratou sa qai tekivu caka vuli volatabu vei ira era lewe vasagavulu na vulagi ena ciwa na matavuvale oqo. Era kurabui ena ka sa cakava na Yalo Tabu. Mai vei ira na lewe vasagavulu oya, e lewe tini kavitu era qai papitaiso. Nai talanoa ni soqosoqo lotu lailai, ka sa tu ga vakadua, sai koya nai kumukumu lailai sa cakava e dua na duidui vakaitam- era. Sa dua tiko nai yaragi ni Kalou me vakaitavitaki ira na lewe ni lotu kina cakacaka ni lotu.

Taro ni Veiwasei:

1. Veiwaseitaka ena kalasi na veika bibi me baleta nai kumukumu lalai, ka tiko ena siga Lotulevu. Cava tale eso na ka ena rawa ni vakaitavitaki koya kina na ikumukumu lalai? Na cava eso na gaunisala era na rawa ni vukei kina ko ira e tu vei ira eso na isolisoli me vakayagataki kina?
2. Na cava sa rui bibi kina me vakanamata tiko kina na rai ni kumukumu lalai ki tautuba? Oya, meda kakua ni veivukei tikoga vei ira lewe ni lotu, ka cava na vuna e dodonu kina meda cakava tiko na kenai naki dina ni kena wasei na kosipeli? Na cava talega na vuna me semati koya tikoga ena veigauna na ikumukumu lalai ki nai soqosoqo lotu? Na cava e rui bibi kina oya?
3. O tiki tiko beka ni kumukumu lailai e sega ni bulabula sara tiko ka sa vovoleka sara ni mate yani? Dou veiwaseitaka na cava na vuna e vakakina oya?
4. Vakasamataka mada nai talanoa e cake me baleta nai kumukumu lailai oya mai Urope. Na cava ko nanuma ni vinaka kina? Na cava eratou cakava ka rui rawarawa ia e mana vakalevu? Na cava talega e vinaka kina na draki ni bula e vale me tekivutaki kina nai kumukumu lalai, mai na kena laki tekivutaki enai isoqosoqo lotu, ena nodra tarai na lewe ni vanua?

